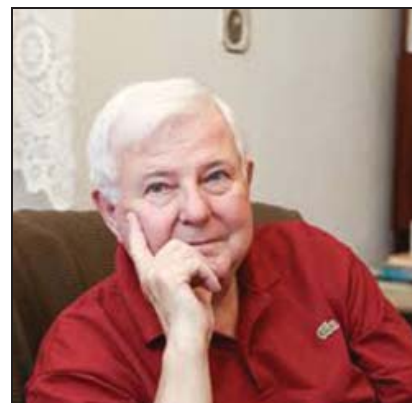

Malá noční vigilie L. P. 2020

Vážení a milí čtenáři,

ani jsme se nenadáli a už zase začíná Advent. Od minulé vigilie se mnohé událo a noblesu aby člověk pohledal. Myšlenkové zklidnění potřebujeme snad ještě více, než jindy. Utíkáme se ke své práci, k umění, literatuře, historii a hledáme paralely našeho současného bytí. Někdy máme pocit, že doba vymknuta z kloubů šílí. Ale to psal již William Shakespeare. A někomu se to třeba i líbí, když doba šílí, že. Tavícím kadlubem či křížovatkou těchto, pro mne únikových cestiček může být právě vycházející kniha. Mimořádně zajímavá kniha, od mimořádně zajímavého autora. Doc. MUDr. Jiřího Ramby, DrSc., lékaře, kterého všichni známe, ba dokonce většina z nás zná i podstatnou část knihy, která, jakkoliv je knihou vědeckou, založenou na materií prokazatelných informací, skrývá mezi řádky příběhy. Příběhy srovnatelné s antickými eposy. Příběhy o lidech, kteří byli králi a králích, kteří byli lidmi. Některé jsou o otcích a synech. A potřebě pokory.

„Tuto knihu napsal muž, který není spisovatel, jeho čas náleží skutečnosti a neposkytl mu dost klidu k opravdovému básnění.“ Takto začíná předmluva ke knize O lidech a zvířatech jako charakteristika jejího autora, jiného úžasného lékaře Dr. Axela Muntheho, osobního lékaře švédské královské rodiny. A nebojím se napsat, muže podobného smýšlení. Druhým skvělým mužem, o jehož moudrost se opřu je významný biolog a zároveň filosof, prof. Zdeněk Neubauer. Napsal, že: „Jsoucnost se spřádá z příběhu, nikoliv z materie.“ A to, že příběhy, které můžeme najít mezi řádky této knihy jsou srovnatelné s antickými dramaty není velkohubý bonmot. Je to holá pravda. A podobné příběhy se dějí i v naší současnosti. Až jde mráz po zádech. Mika Waltari v románu Egypťan Sinuhet píše, že: „Co se stalo jednou, stane se znova.“ A strašné úrazy se skutečně dějí znova a znova. Nejen králům a nejen úrazy.

Příběhy královské jsou příběhy otců a synů.

Příběh otce a syna - Václav I. a Přemysl II. Otakar.

Přemysl, syn Václavův se po smrti staršího bratra Vladislava Českého stal kralevicem českým. Chtěl urychlit dějiny a pokusil se s pomocí pochlebníků na trůn usednout dříve, než přišel jeho čas. Jako „Mladší král“ se otce, považovaného za slabého a nedobře vládnoucího krále pokusil sesadit. Se zrádci krále obsadil většinu královských hradů. „Slabý král“ ovšem vsednův na kuň a uchopiv meč všechny hrady dobyl zpět. A syna, kralevice, uvrhl do vězení. Vzpouora syna proti otcí je každodenní záležitost i dnes. Tady v antických rozměrech. A jaká tedy byla odpověď otce vzpurnému synovi? Pokoření. Hrdý, tehdy možná i pyšný, talentovaný a kreativní mladík dostal výchovnou lekci. Byl pokořen. Václav měl již jen jednoho syna a ten musel usednout na český trůn.

Král kralevice pokořil, neboť bez pochopení pokory se nelze stát velkým králem.

A Přemysl se velkým králem stal. Zakládal desítky měst s kreativitou moderních architektů. Jím založená náměstí dodnes nesou jeho jméno. Uměl nosit korunu krále i meč, symbol vymahatelnosti práva. Jeho říše sahala od moře k moři.

Všestranný a obrovský rozmach Českého království ale musel vzejít z připravenosti země. A o připravenost k rozmachu se postaral otec Přemyslův, Václav. A nejen on.

Přemyslův život a naděje Evropy ukončila strašná rána mečem. Soupeř na Moravském poli nedodržel rytířská pravidla. Na Otakarovy šíky zaútočil z boku. Krále zavraždili v rozporu se středověkými zvyklostmi ranou meče. Sílu pažím mohla tehdy dát jen nenávisť...

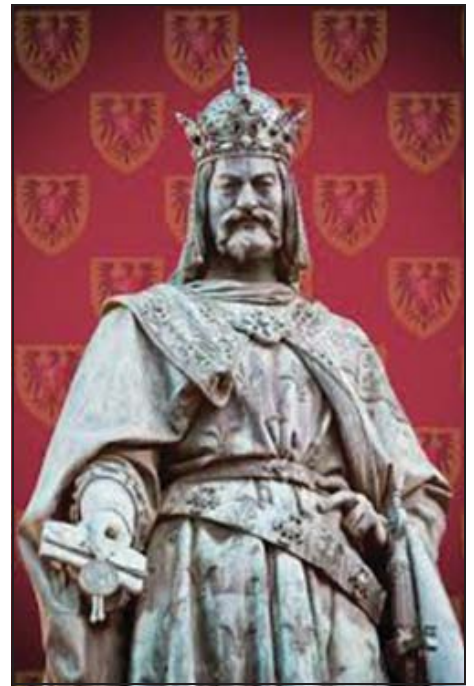
Skončil tak příběh o velikosti a malosti, o zradě a nezdě. Historikové přisoudili na dlouhá desetiletí prvnímu rytíři královny družiny, Milotovi z Dědic cejch zrádce na Moravském poli. Tato nespravedlnost byla vyvrácena dnešními historickými kapacitami. A rozhodnutí synů Přemyslových, Mikuláše I., knížete opavského, který byl na Moravském poli osobně přítomen a Václava II., pozdějšího krále toto stanovisko potvrzuje. Stěží by totiž zrádce pověřili úřadem nejvyššího purkrabího království, což se posléze stalo.

Příběh otce a syna. - Jan z Lucemburka a Karel IV.

Spanilý muž drobné postavy, Jan z Lucemburka, král český, statutární král polský, kníže lucemburský et cetera, doma zvaný Slepý byl předním rytířem Evropy. Přespanilá Eliška Přemyslovna z rodu královského mu povila syna Václava. Janovo zacházení se synem Václavem, pozdějším Karlem IV., je tradičně kritizováno.

Toto hodnocení ponechám historikům. Ale dopadlo to výborně! Jedním z největších státnických počinů v našich dějinách bylo Janovo rozhodnutí neponechat malého Václava v poměrech plytké české kotliny, ale nechat jej vyrůst, vychovat a vzdělat na dvoře krále Francie. Králi Jane, děkujeme Vaší jasnosti ještě dnes.

Jan Lucemburský byl rytíř, který se stal králem. Karel IV. byl král, který nepřestal být rytířem. Když vjížděl Jan do své poslední bitvy, oslovil jej Jindřich z Rožmberka: „Králi, pokud vjedeme do bitvy, zahyneš. Jan pravil: „Celý život žiji podle jistých pravidel, smrt na nich nemůže nic změnit.“ „Ale Karel Tě ještě bude potřebovat.“ Jan odpověděl: „Karel nepotřebuje vlivného otce, potřebuje dobrý příklad.“ A tak je tomu s otci a syny, ale i dcerami, dodnes. Jan dobře věděl, že v tom okamžiku byl již Karel z bitvy vyveden a ač zraněn, je v bezpečí. A on může vyjet vstříc nejslavnější Smrti krále rytíře v dějinách. Želet můžeme jen těch čtyřiceti rytířů, z nichž někteří svázali uzdy svých koní s uzdou krále a padli po jeho boku. Dostalo se jim pocty i od vítězného soupeře. To se dnes již nenesí. Černý princ, Edvard z Woodstocku si jako poctu Janovi dal do svého erbu tři pštrosí pera, která měl Jan v bitvě u Kressčaku na přilbici s královskou korunou. Ale co naplat, Smrt je Smrt.

Karel se stal velkým králem. Lingválně dobře vybavený vzdělanec, znalý dvorní etikety a zároveň zdatný bojovník. Ovládal boj mečem, tesákem, sekerou i kopím. A dřevcem. Ze sedla jedoucího koně uměl střílet z luku i kuše. Nad jeho talenty a dovednostmi nezapadalo Slunce. A pak přišel na zakázaném turnaji zásah dřevcem, pád s koně a nezměrné utrpení při nápravě čtyřnásobné zlomeniny dolní čelisti a pohmoždění krční páteře.

Jak jiný byl Karel pevně sedící v sedle, držící uzdu koně nakrátko s dřevcem na turnaji a Karel po úrazu, plížící se v bolestech podél zdí karlštejských k modlitbě do Kaple Svatého kříže. Ranhojiči odvedli skvělou práci, takřka nepředstavitelnou. Zachránili mu život a vrátili jej na jeviště dějin. A i sem patří slovo Pokora. Vzdělaný a chytrý Karel smysl pokory hluboce chápal a dál nesl svůj ještě těžší kříž Bohem vyvoleného. Velmi výstižně zpívá Karel Kryl: „Děkuji za bolest, jež učí mne se tápat...“. Čtete také spis Vita Caroli. Tam je mnoho o tom, co nám dnes chybí. Je to pokora a svědomí panovníka. Skvělý italský renesanční politolog Nicollo Machiavelli ve svém bestselleru Vladař popisuje, jak různí panovníci vládou. Ve Vita Caroli je popsáno něco jiného. Karel píše, jak se vládnout MÁ. Jak mají vladaři získávat přízeň, věrnost a oddanost svých poddaných. Jaká je zodpovědnost panovníka za jeho zemi s důrazem na jeho svědomí. A že investice do dobrého vládnutí se panovníkovi vyplatí. Jako by to psal pro naše současníky. Nicollo Machiavelli byl politolog, Karel IV. byl učitel. Na obvinění, že Machiavelli „učí“ jak špatně vládnout, odpověděl Nicollo „Je pravda, že jsem popsal, jak se dá vládnout. Ale také jsem ukázal lidem, jak se zbavit tyranů!“ Tuto stať bychom dnes potřebovali. Já ji četl, ale nemohu ji najít. I mí podřízení ji hledají, hledají a hledají, ale nemohou ji najít 😊.

Karlovo úžasné dílo je kolem nás na každém kroku i dnes. Univerzita, Nové město, Jeho most, hrady, nejen Karlštejn. Byl nejen král, rytíř a diplomat. Byl i všestranný vzdělanec věřící v magickou moc „Vesmíru“. V něco, co je mezi Nebem a Zemí. V Boha. Svá rozhodnutí konzultoval s astrology, matematiky a dalšími vzdělanci své doby. A jeho rozhodnutí přetvala svým významem několik staletí. Najděme si „své hvězdáře“ a svá rozhodnutí dělejme s vírou v „nadpozemskou magii“. Věci se dějí z konkrétních důvodů a my jsme součástí onoho dění. Toho dobrého i zlého. Máme zde své místo podobně jako Karel IV. Nepostavíme sice nový Jeruzalém, ale můžeme být sami sebou v mozaice Světa, neopakovatelnou osobností. V družině svého krále. A to není málo.

Na „nemoci“, Karla IV., která je zmíněna v názvu knihy je fascinující skutečnost, že bylo naplněno přání Karlovo a o úrazu se nikdo nedozvěděl. Není o něm psáno v žádných kronikách. Člověka je možné donutit mluvit. Třeba na

mučidlech. Donutit mlčet nelze. Mlčení jeho družníků o naprosté fyzické bezmocnosti krále se dá vysvětlit jen obrovským, úžasným respektem k jeho osobnosti.

Vybral jsem si dva z největších králů. Mám ale úctu i k dalším osobnostem našich dějin. V této knize pak především k Rudolfu II. (viz předmluva k prvnímu vydání).

Skvělí synové skvělých otců našeho středověku.

Jak třeskutě nám dnes chybí ti středověcí lidé a jak zoufale směšní a trapní jsou ti dnešní. Ti, kteří mají klíče od komory s korunovačními klenoty českých králů v chrámu Svatého Víta.

Královské osudy jsou sinusoidy velkých amplitud. Přemysl byl postupně princ, kralevic, Mladší král, vězeň, kralevic a nakonec opravdový král. Velký král. Karel byl dětský vězeň, manžel francouzské princezny, perspektivní evropský šlechtic, král český a císař Říše římské jazyka německého. A pak v setině vteřiny zcela nemohoucí, bezmocný pacient. Z vrcholu společenského žebříčku až na samé dno bezmoci. A pak zase král, jeden z největších. Již při pohrbu byl Janem Očkem z Vlašimi nazván Otcem vlasti.

Autor knihy je lékař. Dr. Axel Munthe píše, že jedině, bez čeho se lékař neobejde je soucit. Dnes bychom použili slovo empatie. Autor knihy je obličejový chirurg a jako jeden z mála může posoudit práci Karlových ranhojičů. A proto se může neskonale lépe než kdokoliv z nás vžít nejen do jejich pocitů, ale také do utrpení jejich pacientů. A to utrpení se nemění. Utrpení lidí. Králů i herců. Ramba i Munthe jsou především lékaři. Nevěnují se jenom králům, ale i lidem. I králové jsou lidé a utrpení královské je stejné jako lidské.

V prosinci LP 1989 mladý herec v euforii, že demokracie v jeho vlasti zdvihá hlavu se stal obětí těžké autonehody. Pod kapotou auta je mnohem víc koní, než pod sedlem rytíře. Úraz byl neskonale těžší. Lékaři z roku 1989 začali pracovat okamžitě, stejně jako ranhojiči ve 14. století. A ti skvělí lékaři vrátili Jana Potměšila zpět do života. A pak na jeviště divadel. Členem týmu moderních lékařů byl i autor této knihy. Shakespeare na jeviště divadel uvádí v Hamletovi krále i herce každý den. I herec Jan Potměšil si zahrál krále, Richarda III. Sám na vozíku hrál krále hrbáče. William Shakespeare historické skutečnosti trochu zkreslil v neprospěch Richarda III., ale to nám nemusí vadit. Naopak, dává to možnost úvah na téma vládnutí.

Úraz po autohavárii v dnešní době není nic zvláštního. Tedy pro ty, kteří nejsou obětí oné havárie. Ale kdeže jsou ony slíbené půdorysy antických tragédií, na nichž se odehrávají osudy našich současníků dnes? Bohužel jsou a vlast v nich hraje důležitou roli. Vzpomeňme pilotů RAF, kteří bojovali za svoji vlast v srdci Evropy ve stíhacích a bombardovacích perutích královských vzdušných sil UK a mnoho z nich položilo za vlast život. Ti, kteří nepadli a vrátili se, často skončili ve vězeních své vlasti. Nebo paní Věra Čáslavská. S českým lvem Přemysla II. Otakara na dresu dobyla Olymp a přivezla hromadu olympijského zlata. A z vrcholu Olympu ji vládcí její vlasti vyhodili na dlažbu. Japonci ji vyznamenali samurajským mečem. Muži ženu, nevidáno. A císař pak nejvyšším japonským vyznamenáním. Po útrapách méněcenného občana, exkomunikovaného společností se karta obrátila a paní Věra se vrátila na hrad českých králů jako poradkyně prezidenta. Zase na vrchol. Jakkoliv byla její páteř asi nejohebnější v zemi, nikdy se neohnula, nikdy nezradila své názory a zůstala jim věrná. Navzdory děsivé malosti, s kterou se musela setkávat. No byla to „naše paní Věra“, že. A pak se stala rodinná tragedie. A společnost se opět odvrátila a někdejší idol zatratila. Naštěstí ne celá společnost.

Rodinná tragedie má k Oidipovskému konfliktu blízko. Od antické tragédie se liší jen v tom, že v řeckém dramatu jsou za zlo obvykle zodpovědní Bohové s lidskými vlastnostmi. V naší současnosti jsou to lidé, chtělo by se říci lidé bezbožní. Naši současníci. Soudci. Současní soudci byli podobní soudcům athénským, kteří soudili Sokrata, jemuž již před soudem vykopali hrob. Nebo těm z Kupce benátského Williama Shakespeara. Scheylock by řekl: „Chucpe“.

Za fascinující považuji nejen to, jak neuvěřitelně podobné a extrémně proměnlivé jsou osudy králů i našich současníků, ale i tu neuvěřitelnou skutečnost spojení historie a současnosti. Dva opravdu zlomové okamžiky. Jak by se asi vyvíjel ve 14. století osud naší země, kdyby Karel IV. zahynul? Kdo by budoval nové duchovní centrum světa, nový Jeruzalém? A v roce 1989 byl dějinný zlom podobně mimořádný. Změnil především naše životy způsobem, který jsme si do té doby neuměli ani představit. I nás osobně se ony sinusoidy týkají. Z polonevolníků bez pasů a možnosti vycestovat z vlasti se stali svobodní lidé, kteří se nemusí doprošovat o výjezdní doložku ani devizový příslib u nějakého pouličního výboru. Poznatek z výše zmíněného je tento. Ani když se zdá, že vše je ztraceno a beznaděj nabývá vrchu, nikdy si člověk nesmí zoufat. John Lennon napsal: Všechno nakonec dopadne dobře. Pokud to nedopadá dobře, ještě není konec.“ Nikdy se nesmíme vzdát svých snů. Nevzdal to Karel IV., nevzdal to Jan Potměšil a nevzdala to Věra Čáslavská. Víím, že Vaše osobní úspěchy a současná prosperita je

na vrcholu sinusoidy. Ale Svět nekončí na hranici naší komfortní zóny. Jen ve stabilní zemi nás nečeká dramatický propad.

A jeden živý muž, lékař, náš kolega zkoumal na kosterních ostatcích poúrazový stav krále a hodnotil postupy jeho ranhojičů ze 14. století. A pak řešil podobně dramatický úraz sám nad operačním stolem. V pro nás podobně významném historickém okamžiku.

Mysleme na své úžasné krále, jejich ranhojiče, současné lékaře a sbírejme poznatky v této knize. A učme se z Vita Caroli.

A všichni hledejme Machiavelliho stať: „Jak se zbavit tyrana!“

Váš Starý šedý vlk Akela

Dr. Karel Floryk

P.S. Děkuji panu Doc. MUDr. Jiřímu Rambovi, DrSc., že se o své renesančně encyklopedické znalosti dělí i s námi ostatními.

Karel Floryk.

(části textu byly použity v předmluvě k 1. vydání a doslovu ke 2. vydání)

